

Móra László 90 éves

A kilencven esztendőős Móra László nemcsak gazdag, de nagyon változatos, mondhatni, színes életpályát tudhat maga mögött. E tekintetben elegendő hosszú-hosszú iskolaéveire utalni. Budai és soproni reálgimnáziumi tanulmányait és kitüntetéses érettségijét követően a Ludovika Akadémián tanult, 1936-ban avatták tüzérhadnaggyá. Az 1950-es években végezte el – vörös diplomával – az ELTÉ-n a történelem–könyvtár szakot, valamint az Országos Könyvtárügyi Tanács kétéves felsőfokú szaktanfolyamát. 1962-ben könyvtártörténeti tárgyú disszertációja megvédése után avatták doktorrá és 1985-ben a kémia tudomány kandidátusává. Hasonlóképpen változatos volt második világháború utáni szakmai pályafutása. Dolgozott a Honvédelmi Minisztériumban, tanított a Műszaki Tiszti Főiskolán és a Budapesti Műszaki Egyetem katonai tanszékén.

Könyvtárosi pályafutását 1954-ben kezdte a BME Központi Könyvtárában a Sebestyén Géza vezette Gyarapítási osztályon, később a Hálózati és Módszertani osztály vezetésével bízták meg, majd a '60-as évek végétől az Országos Műszaki Könyvtár feldolgozó osztályának munkáját irányította. 1978-as nyugdíjba vonulásáig könyvtáros tanfolyamokon oktatott, eközben számos szacikket publikált, tudomány- és intézménytörténeti könyveket írt, tagja az MTA Tudomány- és Technikatörténeti Komplex Bizottságának, a Magyar Kémikusok Egyesületének vagy a Műegyetem Baráti Körének. Sokan ismerik tudománytörténeti szempontú életrajzait (például Wartha Vincéről, Zemplén Gézáról, Varga Józsefről és Korach Mórról írt), nemkülönbön híres kémikusok munkásságát földolgozó opusait (Sigmund Elek, Pfeifer Ignác és Szellédy László pályaképeit) vagy éppen neves könyvtárosokról (Rados Gusztáv, Káplány Géza, Nagy Sándor) szóló írásait. Az életrajzi művek mellett megalkotta *A Műegyetemi Könyvtár története 1848–1948* (1971) című kötetet, számos módszertani munkát, jegyzetet írt, elkészítette *A Felsőoktatási Szemle repertóriumát* (1965), több nyomtatott katalógust és címjegyzéket állított össze; intézménytörténeti munkásságát pedig olyan tanulmányok fémjelzik, mint a Műegyetem Kémiai technológia tanszékének története, a Technológiai Iparmúzeum, a Nehézvegyipari Kutatóintézet, a Magyar Ásványolaj és Földgázkísérleti Intézet története. Körülbelül 150 módszertani és könyvtártörténeti cikke ismert a *Könyvtáros*, a *Magyar Könyvszemle*, a *Felsőoktatási Szemle*, a *Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója*, a *TMT* lapjairól; rövid ideig a *Műszaki Egyetemi Könyvtáros* című folyóiratot szerkesztette is.

A gazdag és változatos pálya adatainak még oly hevenyészett áttekintése is jól érzékelteti, hogy Móra László egyformán jelentőset alkotott a könyvtárban, a könyvtártörténet, a szakbibliográfia-készítés, a tudománytörténet, az ismeretterjesztés és a kémia területén. De a sokoldalúság, a szerteágazó érdeklődés és a sokirányú tájékozottság méltatása mellett sem lehet teljes a kép munkásságáról. Hiszen azt is el kell mondani, hogy valamiképpen az áldozatosságot, a tudományos és könyvtárosi munka iránti alázatot is megtestesíti. Hogy katonatiszti karrierje nem bontakozhatott ki, az a történelmi körülményekből adódott. Viszont alkothatott volna jelentőset a kémia tudománya területén, helyett egész munkásságát a könyvtárügynek szentelte. Azon belül is arra a feladatra vállalkozott, amire oly kevesek, közvetítette a természettudományok és a tudománytörténet jelentős fölismeréseit, így lett olyan szakkönyvtáros, aki csakugyan ért is egy természettudományhoz. A könyvtárosok rendszerint „született” bölcsészek vagy a humaniorák iránt érdeklődők, Móra László, mondhatni, a pionírja volt a természettudományok és a könyvtárban művelése összekapcsolásának. Ugyancsak választott hivatása iránti alázatára utal, hogy úgy alkotott jelentőset, hogy közben sosem áhítozott rangra, elismerésre. Két alkalommal is kapott ugyan kitüntetést (Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozata, 1950; Szocialista Kultúráért, 1972), de hosszú munkássága mégis valamiképp honorálatlan maradt. Ez azonban őt sosem zavarta, csak az ügyre volt tekintettel, a könyvtárügy volt számára fontos.

Az 1914. július 23-án született tudós könyvtárost az MTA Tudomány- és Technikatörténeti Komplex Bizottsága, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, valamint az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár munkatársai bensőséges ünnepség keretében köszöntötték. Hozzájuk csatlakozunk mi is – a hazai könyvtáros szakma nevében is továbbítva a jókívánságot: Isten éltesse a 90 esztendő Móra Lászlót! (M.L.M.)

Száz éve született Keresztury Dezső

2004. szeptember 25-én a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében tartott rangos ünnepségen kapott posztumusz Magyar Örökség-díjat Keresztury Dezső irodalomtudós, költő és műfordító, neves közéleti ember.

Nyolc éve nincs közöttünk, ebben az évben töltötte volna be életének 100. esztendejét. Végigélt úgyszólván egy évszázadot, a nehéz huszadik századot, és értékes munkásságával maradandó nyomot hagyott hazánk művelődésének számos területén.

Szeptember 6-án a Ménesi úti Eötvös Collegium emlékezett meg ünnepi üléssel egykori diákja, majd tanára, végül igazgatója születésnapjáról. Ünnepséggel emlékezett meg róla szülővárosa, Zalaegerszeg, gyermekkorá kedves színhelye, Nemesgulács, a róla elnevezett budapesti iskola, Veszprém városa, a Magyar Rádió – és más kulturális fórumok is. Illő és fontos kötelessége az Országos Széchényi Könyvtárnak is, hogy föllevenítse egykori munkatársának, majd értékes mecénásának a nemzeti könyvtárhoz kapcsolódó emlékeit.

A fiatal tudós, aki tanulmányai befejezése után éveket töltött Berlinben a Collegium Hungaricumban mint a magyar kultúra terjesztője, hazatérte után pedig a neves Eötvös Collegiumban szerzett megbecsülést magának tanárként, majd igazgatóként, tanított a Pázmány Péter Tudományegyetemen, egy ideig vallás- és közoktatásügyi miniszter volt, utána a Magyar Tudományos Akadémia, végül az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa lett. Itt különböző főosztályoknak (Kézirattár, Színháztörténeti Osztály, Történeti Különgyűjtemények Tára) volt a vezetője. Közben írta irodalomtörténeti munkáit: főként Arany Jánosról (egy életen át dolgozott rajta, bővítette monográfiáját), de Batsányi emlékét is ő ébresztette föl, és kezdeményezője volt Babits Mihály rehabilitációjának a sötét emlékü ötvenes években, amikor Babitsot „ártalmas polgári csökevényként” tartotta számon az akkori irodalomtörténet-írás. Behatóan foglalkozott színháztörténettel (egy időben rendszeresen írt színikritikákat németül a Pester Lloyd számára), sőt a szép- és zeneművészet eredményeivel is. Kodály Zoltán éppen úgy barátja volt, mint Egry József vagy Amerigo Tot. Még sorolhatnánk azokat a művészeket, akik közel álltak hozzá, szerették és tisztelték.

1975-ben nagylelkű gesztussal az Országos Széchényi Könyvtárnak ajándékozta teljes kézirat- és levelezésanyagát. Ez Európa-szerte egyedülálló jelentőségű volt, hiszen nagy – főleg nemzeti – könyvtárakba rendszerint a szerzők halála után kerülnek be kézírataik. „Élő fond”-ra, a szerző életében való teljes gyűjtemények átadására alig találhatunk egy-két példát.

De Keresztury Dezső még ezen is túlment. Tisztában lévén adományának értékével (pl. hogy a 20. század kiemelkedő magyar szellemeivel folytatott gazdag és tartalmas levelezése kordokumentum értékű), annak anyagi értékét figyelembe véve egyúttal jutalmazási alapot is létesített belőle a könyvtár azon dolgozói számára, akik hivatali kötelességük teljesítésén túl tudományos munkásságukkal érdemesek rá. Erre a mecénási elgondolásra mindeddig nem tudunk máshol példát.

A könyvtárak sorsa különben is szívügye volt. Számos vidéki, elsősorban szűkölködő, gazdátlan egyházi könyvtár megmentése is az ő érdeme volt. A *Híres magyar könyvtárak* című kötet és filmsorozat ékes tanúbizonysága ennek.

Mindezekén kívül rátermett pedagógus volt. Az Eötvös Collegium és az egyetem falain kívül az Országos Széchényi Könyvtárban is szívesen foglalkozott fiatal kollégák alkotó munkájának ösztönzésével, adott esetben irányításával. Sokan – és sokat – köszönhetnek neki ezen a téren is. Bizonyos mértékig ugyancsak pedagógiai célzatot láthatunk *A magyar irodalom képeskönyve* és *A magyar zene képeskönyve* összeállításában. Szép kiállítású, összefoglaló jellegű művek ezek, a művelt olvasók figyelmének további felkeltésére valók.

A költő Kereszturytól csupán egy kicsi részletet idézek befejezésül *Hat tétel a nyelvről* című költeményéből:

*Hordja temetni halottaikat: azt, ami több a halottnál
könyvek lapjaira írja az emberiség.
Tűzre vetik s fénylőbben kel ki megint a parázsból,
az lobog, ég, ami csak tűzrevaló papiros.
Öntudatát, létét, álmát értelmezi bennük:
arcát s álarcát őrzi, cseréli a nép.*

Monostory Klára